

Oma väylä -kuntoutus

1.4.2022

Oma väylä -kuntoutuksen taustaa

Taustaa

- Hankevaihe 2014-2018
 - 18-35-vuotiaat nuoret aikuiset, joilla oli diagnosoitu ADHD/ADD tai Aspergerin oireyhtymä
 - Taustalla lisääntynyt tarve kuntoutukselle sekä nuorten yhteiskuntatakuu
 - Tavoitteena edistää nuorten koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista sekä estää syrjäytymistä tai työttömyyden pitkittymistä
- Hankkeen tuloksia
 - Asiakkaiden toimintakyky, mielenterveys, sosiaalinen kompetenssi sekä koettu sosiaalinen yhteisyys vahvistuivat kuntoutuksen aikana
 - Hankkeen aikana todettiin kohderyhmän palveluntarve ja löydettiin hyviä käytäntöjä tulevaa palvelua varten
- Pysyväksi palveluksi 2021
 - Moniammatillista kuntoutusta neuropsykiatrisen diagnoosin saaneelle 16-29-vuotiaalle asiakkaalle
 - Tavoitteena on edistää asiakkaiden **koulutukseen ja työmarkkinoille sijoittumista**
 - Toteutetaan harkinnanvaraisena kuntoutuksena (KKRL 12 §)
 - Kuntoutuksen kesto 12 kk

Tutkimustietoa hankkeesta

- Alanko S ja Lämsä R. Oma väylä -kuntoutuksen kehittäminen. Kehittämistyö palveluntuottajien näkökulmasta. Kuntoutusta kehittämässä 5 | 2018.
- Appelqvist-Schmidlechner K, Lämsä R, Tuulio-Henriksson A. Oman väylän kulkijat. Kelan neuropsykiatrisen kuntoutuksen aloittaneiden nuorten aikuisten psykososiaalinen hyvinvointi. Työpapereita 120 | 2017.
- Appelqvist-Schmidlechner K, Lämsä R, Tuulio-Henriksson A. Nuorten neuropsykiatrisen Oma väylä -kuntoutuksen ryhmäkäynnit. Arviointitutkimus. Työpapereita 116| 2017.

Oma väylä -kuntoutuksen tavoitteet ja kohderyhmä

Oma väylä -kuntoutuksen tavoitteet ja tarkoitus

- Kuntoutuksen tavoitteena on edistää neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien nuorten aikuisten kiinnittymistä yhteiskuntaan ja tukea heidän sijoittumistaan koulutukseen sekä työmarkkinoille
- Opiskelu- ja työelämätaitojen ja -valmiuksien vahvistamisen lisäksi asiakas saa ohjausta ja harjoitusta arjenhallintataitoihinsa sekä tukea sosiaalisten taitojensa vahvistumiseen
- Asiakas asettaa omat yksilölliset tavoitteensa kuntoutusjaksolle yhteistyössä terveydenhuollon kanssa, ja tarkentaa tavoitteita kuntoutuksen alkaessa.

Oma väylä -kuntoutuksen kohderyhmä

- Oma väylän asiakas on 16–29-vuotias henkilö, jolla on todettu asianmukaisen diagnostisen arvion perusteella jompikumpi tai molemmat seuraavista:
 - autismikirjon häiriö, ilman kognitiivisen kehityksen häiriötä (Aspergerin oireyhtymä)
 - aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö ADHD (tai ADD)
- Lisäksi asiakkaalla on tuen tarvetta opinnoissa tai työelämässä sekä vaikeuksia sosiaalisissa tai arjen hallinnan taidoissa
- Asiakkaalla voi olla diagnosoituna samanaikainen psykiatrinen häiriö, mutta asiakkaan psyykinen vointi mahdollistaa opinnoista tai työstä suoriutumisen
 - Jos asiakkaan psyykinen vointi osoittautuu kuntoutuksen alkuvaiheessa riittämättömäksi, kuntoutus on keskeyttävä
- Asiakas pystyy osallistumaan täysipainoisesti kuntoutuksen kaikkiin osa-alueisiin (yksilö- ja ryhmätapaamisiin)
 - Kuntoutuksen voi lopettaa ensimmäisten tapaamisten jälkeen, jos kuntoutus ei ole asiakkaalle oikea-aikainen tai tarkoituksenmukainen tai jos asiakas kokee, ettei kuntoutus vastaa hänen tarpeitaan
- Kuntoutus ei sovellu asiakkaalle jos hänen tavoitteensa eivät ole työelämälähtöisiä, diagnosointi on kesken tai hänellä on akuutti tai hoitamaton päihdeongelma.

Asiakkaan valmistaminen kuntoutukseen

- Palveluntuottaja on yhteydessä asiakkaaseen kahden viikon kuluessa myönteisen kuntoutuspäätöksen saapumisesta
 - Etäyhteydenotossa mm.
 - informoidaan asiakasta kuntoutuksen toteutuksesta, kuten ryhmätapaamisista
 - asiakkaalla on mahdollisuus esittää kysymyksiä kuntoutuksesta
 - tuetaan asiakasta kuntoutustavoitteiden asettamisessa
 - varmistutaan kuntoutuksen soveltuvuudesta ja oikea-aikaisuudesta sekä asiakkaan mahdollisista erityistarpeista
 - Tärkeää on saada tietoa asiakkaan motivaatiosta kuntoutusta kohtaan ja antaa **realistinen kuva** kuntoutuksen toteutuksesta ja eri osa-alueista
- Ensimmäisten tapaamisten aikana varmistutaan asiakkaan kuntoutusmotivaation lisäksi kuntoutuksen tarkoituksenmukaisuudesta ja oikea-aikaisuudesta, ja että kuntoutus vastaa asiakkaan tarpeisiin.

Mitä tehdä, jos kuntoutus ei sovellukaan asiakkaalle?

- Asiakkaan psyykinen vointi tai väärä kuntoutuksen ajankohta voivat estää tehokkaan kuntoutuksen toteutumisen
 - Asiakkaan kuntoutuksen voi lopettaa ensimmäisten tapaamisten jälkeen, jos
 - kuntoutus ei ole asiakkaalle oikea-aikainen tai tarkoituksenmukainen
 - jos asiakas kokee, ettei kuntoutus vastaa hänen tarpeitaan.
 - Kuntoutus on keskeyttävä, jos asiakkaan psyykinen vointi osoittautuu kuntoutuksen aikana riittämättömäksi
 - Kuntoutuksen keskeytyessä laadi asiakkaalle kuntoutuspalaute, kts. lisätietoa palvelukuvauksen yleisessä osassa
- Asiakas on velvollinen ilmoittamaan viipymättä Kelaan jos hän ei voi aloittaa myönnettyä kuntoutusta tai se keskeytyy. Kela välittää kyseisen tiedon palveluntuottajalle.

Kuntoutukseen ohjautuminen

1. Asiakas keskustelee kuntoutuksesta hoitavan tahon kanssa, joka tekee tarvittaessa kuntoutussuosituksen
 - B-lääkärinlausunto tai vastaavat tiedot sisältävä lääketieteellinen selvitys, josta ilmenee sairaus, suositeltu kuntoutus ja sen tavoitteet.
2. Asiakas valitsee sopivan palveluntuottajan oman maakuntansa alueelta Kelan palveluntuottajahausta
3. Asiakas täyttää ja lähettää harkinnanvaraisen kuntoutuksen hakemuslomakkeen KU 132 Kelaan päätöksentekoa varten
 - Liitteeksi kuntoutussuositus
4. Palveluntuottaja on yhteydessä asiakkaaseen 2 viikon kuluessa päätöksen saapumisesta
 - ensimmäinen yhteydenotto toteutetaan puhelimella tai kuvapuhelulla
 - yhteydenotossa asiakas saa tietoa kuntoutuksen aikatauluista sekä kuntoutuksen toteuttajasta.

Jos kuntoutuksen aikana ilmenee tarvetta hoidolle, on terveydenhuollolla vastuu hoidon järjestämisestä.

Oma väylä -kuntoutuksen toteuttaminen

Oma väylä -kuntoutuksen sisältö (12kk)

- **Yhteydenotto (1)**
 - 1 Yhteydenotto puhelimitse tai reaaliaikaisena kuvapuheluna, kesto n. 30 minuuttia
- **Yksilötapaamiset (27)**
 - Enintään 27 yksilöllistä tapaamista asiakkaan, läheisten ja tarvittavien arjen toimijoiden kanssa
 - Tapaamisten kesto 60 minuuttia tai 90 minuuttia
 - Enintään 13 tapaamista voi toteutua etäyhteydellä reaaliaikaisena kuvapuheluna.
- **Ryhmätapaamiset (10)**
 - Ryhmän koko 3-8 asiakasta
 - Tapaamisten kesto keskimäärin 90 minuuttia, voi vaihdella 60–120 minuutin välillä
 - Asiakas voi osallistua etäyhteydellä silloin, jos hän ei poikkeuksellisesti pääse paikalle ryhmätapaamiseen.
- **Läheisten ryhmätapaamiset (1-2)**
 - Ryhmän koko enintään 12 läheistä, kesto keskimäärin 90 minuuttia (60–120 min).
- **Yksilölliset seurantatapaamiset (1-3)**
 - Toteutus 2–6 kk kuluttua kuntoutuksen päättymisestä
 - Tapaamisten kesto 60 minuuttia tai 90 minuuttia
 - Osan tapaamisista voi toteuttaa etäyhteydellä reaaliaikaisena kuvapuheluna.

Tapaamisten tavoitteet

- **Yksilötapaamisissa asiakas mm.**
 - saa tukea opiskelu- ja työelämävalmiuksissa sekä ammatillisten suunnitelmien selkeyttämisessä
 - saa tukea itsetuntemuksen vahvistamiseen
 - tunnistaa sairauden aiheuttamia oireita ja käyttäytymistä
 - oppii keinoja tunteiden säätelyyn ja toiminnanohjaukseen
 - saa varmuutta asiointiin, sosiaalisiin kontakteihin, päätöksentekoon, talouden suunnitteluun ja erityistilanteisiin valmistautumiseen
- **Ryhmätapaamisissa asiakas**
 - saa harjoitteiden avulla vahvistusta itsetuntoon ja sosiaalisiin taitoihin
 - saa vertaistukea
 - saa harjoitusta kuuntelemiseen, keskusteluun, palautteen antamiseen ja vastaanottamiseen
 - harjoittelee vuorovaikutustaitoja
- **Läheisten ryhmätapaamisissa läheiset**
 - saavat tietoa neuropsykiatrisista oireista ja niiden merkityksestä asiakkaan ja läheisten elämään
 - saavat ohjausta tietoa paikallisista läheisten tukiverkostoista
 - voivat jakaa omia kokemuksiaan esimerkiksi arjen haasteista ja selviytymiskeinoista
 - osaavat tukea asiakkaan itsenäistymistavoitetta
 - pystyvät tukemaan asiakkaan arjenhallinta- ja sosiaalisia taitoja sekä osallisuuden mahdollisuuksia

Oma väylä -kuntoutuksen moniammatillinen työryhmä

- Moniammatillinen työryhmään kuuluu 3 henkilöä
 - Psykologi tai neuropsykologi
 - 2 ammattihenkilöä seuraavista, jotka muodostavat työparin
 - toimintaterapeutti AMK
 - sairaanhoitaja AMK
 - sosiaalityöntekijä tai sosionomi AMK
 - kuntoutuksen ohjaaja AMK.
- Palveluntuottajalla on käytettävissään lisäksi 1 valinnainen ammattihenkilö
 - työelämän asiantuntija tai
 - erityisopettaja

Toinen työparin jäsenistä on terveydenhuollon ammattihenkilö

Valinnainen ammattihenkilö osallistuu asiakkaan kuntoutukseen, jos asiakkaan tilanne sitä vaatii

Korvaukset ja Oma väylä -kuntoutus

Korvaukset ja Oma väylä -kuntoutus

- Kuntoutusrahaan on oikeus omavastuuajan jälkeen sellaiselta kuntoutuspäivältä, joka kestää matkoineen vähintään 4 tuntia
- Oma väylä-kuntoutuksessa
 - tapaamisten kesto voi vaihdella 60-120 minuutin välillä
 - ei välttämättä oikeuta kuntoutusrahaan
- Matkakorvaukset
 - Kela korvaa kuntoutusmatkoista aiheutuneita kustannuksia. Matkakorvausta tulee hakea 6 kuukauden kuluessa matkan tekemisestä.
- Lisätietoa kuntoutuksen aikaisista korvauksista
 - verkkopalvelussa www.kela.fi/asiointi
 - 020 692 205 tai
 - Kelan palvelupisteessä

Asiakkaan valintaa tukevat tiedot

Kela|Fpa[®]

Asiakkaan valintaa tukevat tiedot

- Palveluntuottaja vie tiedot rekisteröitymisjärjestelmään toimipisteensä jonotilanteesta ja henkilöstöstä rekisteröitymisjärjestelmään, jossa ne tulevat asiakkaiden nähtäväksi [palveluntuottajahakuun](#)
 - Jonotilanne kuvaa aikaa, joka palveluntuottajalla kuluu asiakkaan kuntoutuspäätöksen saamisesta kuntoutuksen aloittamiseen
 - Henkilöstön osalta palveluntuottaja ilmoittaa käytössä olevista ammattihenkilöistä sekä heidän erityisosaamisestaan.

Kysymyksiä Oma väylä -kuntoutukseen liittyen?

- Rekisteröityjen palveluntuottajien verkkotapaamiset
 - Kela.fi > Yhteistyökumppanit > Kuntoutuspalvelut > Tapahtumat ja koulutukset
- Sähköpostiosoitteet
 - Palvelun sisältö ja toteutus
 - kuntoutus_palvelukuvaukset@kela.fi
 - Rekisteröitymismenettely, järjestelmät ja sopimukset
 - kuntoutus.rekisteroityminen@kela.fi

Kiitos

Kela|Fpa[®]